

การฉีดวัคซีนโควิดในสตรีวัยเจริญพันธุ์

ผศ.พญ.อภิรัตน์ จิรัฎฐิติกาลโชติ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิดในปัจจุบัน การฉีดวัคซีนป้องกันโควิดเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน แต่จากข่าวการเสียชีวิตของผู้ป่วยหญิงหลังการฉีดวัคซีนจากภาวะลิ่มเลือดอุดตันในปอด และผู้ป่วยรายนั้นมีประวัติใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดชนิดฮอร์โมน ทำให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะสตรีที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดกังวลว่ายาคุมกำเนิดอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำหลังฉีดวัคซีน ลังเลว่าจะไปฉีดวัคซีนดีไหม หรือต้องหยุดยาคุมกำเนิดก่อนไปฉีดวัคซีนหรือไม่ จึงมีหลายคำถามที่เป็นประเด็นน่าสนใจดังนี้

1. สตรีที่กินยาคุมกำเนิดฉีดวัคซีนโควิดได้หรือไม่

ในยาเม็ดคุมกำเนิดมีฮอร์โมนเอสโตรเจน ซึ่งมีฤทธิ์กระตุ้นการสร้างสารที่ทำให้เลือดแข็งตัวง่ายขึ้น ส่งผลให้สตรีที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดมีความเสี่ยงต่อภาวะลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำมากกว่าสตรีที่ไม่ได้ใช้ยาคุม แต่ความเสี่ยงนี้ยังน้อยกว่าสตรีตั้งครรภ์ซึ่งมีระดับฮอร์โมนเอสโตรเจนสูงมากตามธรรมชาติ และความเสี่ยงนี้ยังน้อยกว่าผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิด ซึ่งหมายความว่าผู้ป่วยที่ติดเชื้อโควิดจะมีโอกาสเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำมากกว่าสตรีที่ใช้ยาคุมกำเนิดที่มีฮอร์โมน

จากข้อมูลปัจจุบันเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนโควิดในสตรีทั่วโลกและในประเทศไทยซึ่งมีผู้ใช้ยาคุมกำเนิดชนิดฮอร์โมนอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก ไม่พบว่าการฉีดวัคซีนเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำ และจากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (29 พฤษภาคม 2564) พบมีผู้ป่วยที่มีภาวะลิ่มเลือดอุดตันในปอดหลังการฉีดวัคซีนโควิด 4,575 ราย จากการฉีดกว่า 1,800 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นอัตราเพียง 2.5 ราย ต่อประชากร 1 ล้านคนที่ได้รับวัคซีน

ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย มีข้อแนะนำเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนโควิดในสตรีที่ใช้ยาคุมกำเนิดชนิดฮอร์โมน ดังนี้

- สตรีที่ใช้ยาคุมกำเนิดชนิดฮอร์โมนทุกชนิดสามารถรับการฉีดวัคซีนโควิดได้ โดยไม่จำเป็นต้องหยุดยาคุมกำเนิด
- หากยังมีความกังวลใจและต้องการหยุดยาคุมกำเนิด ควรใช้วิธีการคุมกำเนิดอื่นทดแทนเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในระหว่างที่หยุดยาคุม เช่น การใส่ถุงยางอนามัย เป็นต้น

2. สตรีที่กินยาคุมต้องเตรียมตัวอย่างไรก่อนฉีดวัคซีนโควิด

สามารถเตรียมตัวเหมือนคนทั่วไป คือ นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ไม่เครียดหรือวิตกกังวลเกินไป หากมีอาการไม่สบายควรเลื่อนการฉีดวัคซีนออกไปก่อน

3. สตรีตั้งครรภ์สามารถฉีดวัคซีนโควิดได้หรือไม่

จากข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่าสตรีตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อโควิดมีความเสี่ยงที่โรคจะรุนแรงกว่าคนทั่วไป และเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนทางสูติกรรมเพิ่มขึ้นทั้งภาวะครรภ์เป็นพิษ เลือดแข็งตัวผิดปกติ ทารกตายในครรภ์ ทารกคลอดก่อนกำหนด ทารกน้ำหนักตัวน้อย และทารกติดเชื้อโควิดได้ สตรีตั้งครรภ์จึงเป็นกลุ่มที่จะได้ประโยชน์จากการฉีดวัคซีน แต่ต้องยอมรับว่าในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาทดลองวัคซีนโควิดในสตรีตั้งครรภ์โดยตรง ทำให้ข้อมูลความปลอดภัยของวัคซีนในสตรีตั้งครรภ์จึงยังมีจำกัด อย่างไรก็ตามยังไม่พบว่าวัคซีนจะเป็นอันตรายต่อสตรีตั้งครรภ์มากกว่าคนทั่วไป

ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอนามัยแม่และเด็กแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข แนะนำให้สตรีตั้งครรภ์และสตรีให้นมบุตรสามารถฉีดวัคซีนโควิดได้ โดยควรฉีดหลังอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ เพื่อหลีกเลี่ยงช่วงที่อาจมีผลกระทบต่อความพิการแต่กำเนิดของทารก

กลุ่มสตรีตั้งครรภ์ที่ควรได้รับการฉีดเป็นกลุ่มแรกๆ คือสตรีตั้งครรภ์ที่มีโรคประจำตัว (เช่น เบาหวาน โรคหัวใจ โรคปอด โรคไต โรคอ้วน) รวมถึงรายที่มีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับเชื้อ (เช่น บุคลากรทางการแพทย์ หรืออาศัยในพื้นที่ที่มีการระบาดของเชื้อโควิดสูง)

อย่างไรก็ตาม การฉีดวัคซีนในสตรีที่ตั้งครรภ์ถือเป็นความสมัครใจ คุณแม่ตั้งครรภ์จึงควรทราบข้อมูลด้านต่าง ๆ ทั้งประโยชน์และผลข้างเคียงจากการฉีดวัคซีน รวมถึงความเสี่ยงและความรุนแรงของโรค จากแพทย์ที่ให้การดูแลก่อนการตัดสินใจ โดยคุณแม่บางท่านอาจเลือกที่จะฉีดวัคซีน หรือบางท่านอาจต้องการรอให้มีข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยของวัคซีนมากขึ้นก่อนตัดสินใจฉีดก็ได้

4. สตรีให้นมบุตรสามารถฉีดวัคซีนโควิดได้หรือไม่

สามารถฉีดวัคซีนโควิดได้ และไม่มี ความจำเป็นต้องให้ลูกงดนมแม่หลังฉีดวัคซีน

การฉีดวัคซีนโควิดสามารถช่วยป้องกันการติดเชื้อ ป้องกันการเจ็บป่วย ช่วยลดความรุนแรงของโรค และช่วยลดอัตราการเสียชีวิตจากเชื้อโควิดได้ แต่หลังการฉีดวัคซีนทุกคนยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันเชื้อในชุมชนอย่างเคร่งครัด ด้วยการเว้นระยะห่าง สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลา ล้างมือบ่อย ๆ งดออกนอกบ้านโดยไม่จำเป็น หลีกเลี่ยงการไปยังที่มีคนหนาแน่น และลงทะเลเปียนเมื่อเข้าไปยังสถานที่ต่าง ๆ จนกว่าประชากรเกือบทั้งหมดจะมีภูมิคุ้มกันโรคแล้ว